

ВОЗНЮК А. А.

к.ю.н., провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

ЯКІСНИЙ СКЛАД УЧАСНИКІВ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ ОБ'ЄДНАНЬ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Протидія організованій злочинності залишається пріоритетним напрямом в діяльності правоохоронних органів. Згідно з даними МВС України у 2013 році лише працівниками ОВС виявлено 172 організовані групи та злочинні організації, учасники яких (662 особи) вчинили майже 2 тис. злочинів.

Виявлення та документування кримінальних правопорушень учинених у співучасті значною мірою залежить від правильного тлумачення кримінально-правових ознак цих об'єднань серед яких варто виділити кількісно-якісний склад учасників злочинних об'єднань. З цією ознакою пов'язана низка проблем, зокрема не вирішеними та дискусійними залишаються питання про те, яка мінімальна кількість осіб необхідна для того щоб визнати злочинне об'єднання організованою групою чи злочинною організацією, чи злочин, як такий, що учинений у складі організованих форм співучасті; яким має бути якісний склад співучасників у їх складі, чи можливо злочин, безпосереднім виконавцем якого був один суб'єкт, визнати таким, що учинений у складі організованої групи чи злочинної організації. Вирішення цих та інших проблемних питань потребує ґрунтовного дослідження кримінального законодавства та практики його застосування.

У Кримінальному кодексі (КК) України не вказано яким повинен бути мінімальний кількісний склад організованої групи та злочинної організації, однак визначено мінімальний кількісний склад учасників

необхідний для кваліфікації злочину як такого, що учинений організованою групою чи злочинною організацією. Так, відповідно до ч. 3 ст. 28 КК України злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь три і більше особи, а в ч. 4 цієї ж статті узаконено, що злочин визнається вчиненим злочинною організацією, якщо він скоєний стійким ієрархічним об'єднанням п'яти і більше осіб.

Участь у злочині декількох осіб частково обумовлює ступінь суспільної небезпеки протиправного діяння. За загальним правило із збільшенням кількісного складу організованих злочинних об'єднань зростає й суспільна небезпека їх злочинної діяльності. Адже загальновідомим є той факт, що суспільна небезпека умисних спільних дій кількох суб'єктів злочину зумовлена такими чинниками: об'єднанням індивідуальних знань, умінь, навичок співучасників; полегшенням готування до злочину, безпосереднього його вчинення та приховування; здатністю досягти мету, яку неспроможна досягти одна особа; ускладненням виявлення, запобігання, розкриття та розслідування злочинів, учинених у співучасті, та ін. [1]

Якісний склад характеризує злочинне об'єднання з точки зору розподілу функцій та ролей, що обумовлюють поділ співучасників з одного боку на виконавців, організаторів, підбурювачів та пособників, а з другого на організаторів (керівників) злочинної організації, керівників її структурних частин та рядових учасників. Відтак, залежно від ієрархічного рівня учасників злочинної організації можна поділити на: керівників об'єднання; керівників структурних частин; рядових учасників об'єднання.

Серед учасників злочинної організації варто виділити також членів, тобто осіб, що на постійній основі беруть участь у вчиненні злочинів (є співучасниками усіх або більшості злочинів) та інших учасників, що не є членами такого об'єднання, зокрема причетних до цієї організованої форми співучасті осіб [2]. Відтак склад учасників злочинної організації доцільно поділити на постійний та перемінний. *Постійний склад* – це особи, які беруть участь в усіх або більшості злочинів, учинених об'єднанням. *Перемінний склад* – це особи, яких залучають до окремих злочинів, учинених об'єднанням.

Список використаних джерел:

1. Особливості кваліфікації та розслідування злочинів, учинених організованими групами та злочинними організаціями [Текст] : метод. рек. / [Вознюк А. А., Чернявський С. С., Татаров О. Ю. та ін.]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2013. – 56 с.

2. Вознюк А. А. До питання про види учасників організованих груп і злочинних організацій / А. А. Вознюк // Актуальні проблеми кримінального права (пам'яті професора П.П. Михайленка) : тези доп. ІІ наук.-теорет. конф. (м. Київ, 16 листоп. 2011 р.) [Текст] / ред. кол. : В. В. Коваленко (голова), О. М. Джужа, Є. М. Бодюл та ін. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2011. – С. 31–33.